

Socialistisk ugekommentar

- udsendt af SAPs Forretningsudvalg fredag den 6. aug. 2010.

Kapitalismen skaber udkanter

I snart et halvt år har der været politisk fokus på det såkaldte ”udkants-Danmark”. Der er endog blevet dannet et nyt parti, Fælleslisten, som vil samle – borgerlige – vælgere, der vil gøre noget ved problemet.

Og der er sandelig al mulig grund til at sætte fokus på de arealmæssigt relativt store dele af Danmark, der er præget af lav gennemsnitsindkomst, lavt uddannelsesniveau, højt aldersgennemsnit, lavt offentligt serviceniveau, nedlæggelse af skoler og sygehuse, store afstande til alting og katastrofal mangel på kollektiv trafik, virksomhedslukninger, stigende arbejdsløshed osv. osv.

De løsningsforslag, der har været bragt på banen af regeringspartierne, har udstillet den manglende vilje til handling: gentagelse af de åbenlyst tomme løfter om udflytning af statslige institutioner, ideer om flere trafikpolitisk absurde motorveje, samt nogle helt utilstrækkelige støtteordninger, der primært er tiltænkt lommerne på erhvervsvirksomheder, som skal lokkes til at slå sig ned i områderne (ofte for en kort årrække).

I den næsten tragikomiske afdeling finder man en større bevilling til nedrivning af forfaldne huse, bortskaffelse af gamle bilvrag o.l. Dét kan man da kalde symptombehandling. Endnu mere grotesk har det været foreslået at lempe på miljøkravene og sænke skatterne for landbruget! Det er svært at se, hvordan det skulle løse udkantsområdernes problemer at lade de stadig større og færre svinebaroner dels forgifte landskabet, dels slippe med endnu færre bidrag til kommunkassen?

Heller ikke S eller SF har præsteret særligt troværdige modspil. SF vil således give statslån til investeringer i etablering af ”sunde” private erhvervsvirksomheder i udkantsområder, hvis de private banker ikke vil. Men mon dog den problemstilling er særlig udbredt...? Desuden vil SF gerne give penge til lidt flere penge til lokale buslinjer – men her er de bundet op på et skandaløst ringe trafikforlig, som de har indgået med bl.a. regeringspartierne!

Udkants-problemerne kan ikke løses uden at bryde med de mekanismer, der skaber dem. Ligesom det globale marked for varer og investeringer er årsag til voldsom ulighed mellem kontinenter og lande og skaber katastrofal fattigdom i dele af verden, er det den kapitalistiske, markedsmæssige styring af investeringerne, der er årsag til de regionale og lokale uligheder i Danmark.

Der er ingen tvivl om, at kapitalismens mekanismer på mange måder kan give indtryk af hurtig vækst og udvikling (når der ikke lige er krise...), øge produktiviteten (ved stordrift og højere arbejdstempo bl.a.) og sænke omkostningerne (til løn bl.a.!). Men ligeså sikkert er det, at disse mekanismer skaber hovedløs centralisering og geografisk såvel som social ulighed.

Der kan for eksempel være god fornuft i, at der ikke længere er 2-3 købmænd i hver eneste lille landsby på Møn. Måske er det også fornuftigt, at det samlede antal supermarkeder på Møn nu er ca. 10. Til gengæld er det samfundsmæssigt set den rene galskab – og katastrofalt for de små lokalsamfund på resten af Møn – at 7 af disse supermarkeder ligger inden for en radius af 1 km i hovedbyen Stege, og at de resterende er i stadig kamp mod butiksdøden! For den enkelte supermarkeds kæde er det til gengæld markeds-mæssigt indlysende, at deres (eneste) butik på Møn selvfølgelig skal ligge i Stege... Og således er den kapitalistiske logik i lodret modstrid med de kollektive, samfundsmæssige interesser i en harmonisk geografisk fordeling.

Den markeds-mæssige styring af produktionen har i mange år bidraget til udviklingen af det skæve Danmark. Og takket være regeringens systematiske omlægning af den offentlige service, så den også fungerer efter markeds-mæssige principper, gør de samme mekanismer sig nu gældende for denne.

De nu selvejende, taxameterstyrede uddannelsesinstitutioner (bl.a. handelsskoler, tekniske skoler og gymnasier), vil for eksempel hurtigt samle sig i centrum af de større byer med høj uddannelsesfrekvens, fordi ”markedet” selvfølgelig er bedst dér. Til gengæld vil der snart ikke være nogen uddannelses-tilbud overhovedet tilbage i udkantsområderne, som alle unge derfor vil være pisket til at flytte væk fra. Denne udvikling har allerede betydet, at Lolland-Falster har mistet en stribe tekniske uddannelser.

Og når de videregående uddannelser i indbyrdes konkurrence etablerer nye uddannelser, går de ligeledes efter det bedste marked, dvs. de store byer frem for udkantsområderne. Således har både Århus Universitet og Syddansk Universitet inden for den seneste tid fået nye filialer – i København!

Centraliseringstendenserne på det offentlige område vil således heller ikke længere blive styret af rationelle overvejelser, men af markedets anarkistiske dynamik.

Hvis skævhederne i den regionale og lokale udvikling skal rettes op, kræver det regulære brud med de kapitalistiske, markedsøkonomiske styringsprincipper.

- Vi må have en ny regering, der afskaffer markedsstyringen af den offentlige sektor og erstatter den med en styring, hvor brugere og ansatte selv leder institutionerne inden for politiske rammer, der er demokratisk besluttede. Dette er forudsætningen for, at der kan brydes med det offentlige centraliseringsvanvid, der i øjeblikket medvirker til at underminere udkants-Danmark.

- En ny regering må også tage initiativ til at igangsætte offentlig produktion i udkantsområderne – styret på samme måde. Der er masser af oplagte opgaver. Enhedslisten har for eksempel allerede peget på en lang række produktioner inden for miljøteknologi, vedvarende energi og skovbrug, som der er skrigende behov for. De begrænsninger, der i øjeblikket ligger på offentlig produktion, bl.a. i kommunalfuldmagten, skal fjernes. Med kommuner og stat som investor bliver det en politisk beslutning, at denne produktion f.eks. skal skabe arbejdspladser i Kerteminde, ikke i København eller Kina.

Det er en ny regering, der bryder med markedsstyringen, som kan rette op på de regionale skævheder. Ikke de borgerlige – og end ikke de borgerlige, der har dannet et nyt parti med dette som hovedformål.

Socialistisk ugekommentar udsendes af SAPs Forretningsudvalg hver weekend. Hvis du er interesseret i at få den tilsendt direkte på mail kan du bestille den på sap-fi.dk